

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum Christo sit attribuenda alia natiuitas præter æternam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

¶ Notandum demum est, qd in hoc 1 arti. non est quæstio de persona Christi, & natura Christi, sed in cõi de natura, & persona, vt titulus ipse sonat. In sequenti siquidem art. an Christo cõueniat temporalis natiuitas, quæretur, & ideo ad vniuersalissimam distinctionem inter naturam, & personam (qualis est dicta differentia) recurrendum est, vt et

13. e. d. paulo à prim.

ex Auctore in corpo. arti. percipere potes, dum ex distinctione fm modum significandi inter naturam, & personam, differentiam inter naturam, & personam aperitur.

¶ In corp. ar. ponitur primo vna distinctio bimembris, deinde rñ detur quæstio duab. cõclusionib. singulis iuxta singula distinctionis membra. Distinctio est. Natiuitas pòt alicui dupliciter attribui, vel sicut subiecto, vel sicut termino. Prima conclusio est. Natiuitas attribuitur non nature, sed personæ vt subiecto nascenti. Secunda, Natiuitas nature attribuit, vt termino.

¶ Aduertendū est hoc in loco cautissime, qd distinctio ista non est intelligenda vt sonat, nam dupliciter pot̃ intelligi, vel de subiecto inhesionis, vt. scilicet dicatur attribui natiuitas, vt subiecto, in quo subiectiue est natiuitas sicut motus, vel mutatio est i subiecto, cui inhaeret, seu inest motus seu mutatio, quæ admodū si manus calescat, calefactio est subiectiue in manu, & si ex aqua fit aer, generatio aeris est subiectiue in materia prima, q̃ trāmutatur in aerem. Et sic non sumitur in proposito: tum quia natiuitas hac in litera dicitur esse in personā, vt in subiecto, constat autem personam non esse subiectum inhesionis respectu natiuitatis, quia natiuitas est subiectiue in materia prima cum sit species generationis substantialis, & quia natiuitas quamdiu durat, non est adhuc persona, quæ nascitur. Et quam primum persona est, natiuitas desinit: tum quia in litera insinuat̃ conclusio istius sensus, dum concludendo d̃r, qd natiuitas tanquam subiecto nascenti proprie attribuitur personæ; non enim frustra addidit ly nascenti, sed vt monstraret, quod non loquitur de subiecto inhesionis: vel potest intelligi de subiecto denominationis, vt scilicet illi attribuitur natiuitas vt subiecto, quod denominatur proprie à natiuitate nascentis & natum, & sic sumitur in proposito: tum quia medius terminus probans, & declarans conclusionem primam est, quod id quod nascitur, est vt subiectū, & similiter conclusio, vt dictum est, dicit vt subiecto nascenti: tum quia sic omnia, quæ in litera dicuntur, absque scrupulo vera inueniuntur, & consona: tum quia Auctor tam in distinctione, quam in probatione quam etiam in conclusione, nunquam loquitur de subiecto, & termino natiuitatis, sed loquitur de sicut subiecto, & de sicut termino natiuitatis, vt patet in litera: præponendo siquidem super ly sicut, aut ly tanquam, manifestant, qd non de subiecto aut termino proprie loquebatur, sed de his, quæ se habent, vt subiectum, & vt terminus. Et hic est pr̃culdubio verus, & formalis sensus istius literæ: persona siquidem est subiectum proprium denominationis re-

13. Physico. 14. 10. 2.

SED CONTRA est, quod Damascenus * dicit in libro 3. Natiuitas hypostasis est, non natura.

RESPON. Dicendum, quod natiuitas potest attribui alicui dupliciter, vno modo sicut subiecto, alio modo sicut termino: sicut subiecto quidem attribuitur ei quod nascitur. hoc autem proprie est hypostasis, non natura. Cum enim nasci sit quoddam generari, sicut generatur, aliquid ad hoc quod sit, ita nascitur aliquid ad hoc, quod sit: esse autem proprie est rei subsistentis: nam forma, quæ non subsistit, dicitur esse solū, quia ea aliquid est: persona autē, vel hypostasis significatur per modum subsistentis: natura autem significatur per modum formæ, in qua aliquid subsistit. & ideo natiuitas tanquam subiecto nascenti, proprie attribuitur personæ, vel hypostasi non nature: sed sicut termino attribuitur natiuitas nature: terminus enim generationis, & cuiuslibet natiuitatis est forma, natura autem per modum formæ significatur. Vnde natiuitas dicitur esse via in naturam, vt patet per Philosophum 2. Physico. * terminatur enim nature intentio ad formam, seu naturam speciei.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod propter ademptitatem, quæ in diuinis est inter naturam & hypostasim: quandoque natura ponitur pro personā, vel

specu natiuitatis, nam proprie loquendo, Sortes est qui nascitur, & post ea natus est.

¶ Conclusio ergo prima quod ad vtramq; sui partem, sic probatur, quod natiuitas est tanquam subiectū natiuitatis, ergo quod est, ergo subsistens ergo persona, & non natura. Antecedens pro-

evidens i relinquatur, & vere euidentis est cogitatis terminis. Prima cõsequencia probatur, quia quod nascitur, nascit ad hoc, qd sit, quod probatur, quia nasci est quoddam generari: quod generatur autē, generatur ad hoc, qd sit. Secunda verò consequencia probatur, quia esse est proprie subsistentis: quod probatur, quia forma non subsistens non d̃r esse vt quæ est, sed vt qua aliquid est. Tertia autē consequencia probatur, quia persona significatur per modum subsistentis, natura autē per modum formæ. Teripice in hac deductione, quæ diximus, qd de subiecto denominationis intendit, quia ex modis significandi probat cõclusionem: modum enim significandi ipariat non solum proprietatē, sed veritatem enuntiationis. dictum est em̃ in lib. 1. propter eū istā esse fallam, deitas significat deitatem, & istam verā. Deus generat Deum, & conformiter nunc d̃r, qd natura non nascitur, nec est nata, sed persona est, quæ nascit, & est nata: hoc em̃ est personam, & non naturam esse subiectū denominationis respectu natiuitatis, hoc est, esse em̃ vt sub-

iecto attribuitur natiuitas, & simile quid est videre in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam ex modo significandi probatur.

¶ Secunda conclusio probatur primo: terminus natiuitatis est forma, ergo natura: antecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis est forma. Consequencia probatur, quia natura significatur per modum formæ. Confirmatur secundo, quia natiuitas dicitur via in naturam, ex 2. Physico. & exponitur, quia intentio nature ad formam, seu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, qd natura non solum se habet, vt terminus in denominando ipsam natiuitatem (à terminis enim denominatur generationes) sed & secundum rem natura habet terminum rationem, quoniam ad naturam terminatur secundum rem generatio, & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione nature viuentis generatione v via in naturam, ad quam tendit.

¶ Super Quæstionis 35. Articulum secundum.

Titulus clarus. In corpore vna est conclusio. Necessè est Christo attribui duas natiuitates: vnam, quæ æternaliter natus est à patre, aliam, quæ temporaliter natus est à matre. Probatur. In Christo sunt duæ nature, quarum vnam ab æterno à patre, alteram temporaliter à matre habet: ergo Christo attribuentur

ARTICVLVS II. Vtrum attribuenda sit Christo aliqua natiuitas temporalis.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur, quod Christo non sit attribuenda aliqua natiuitas temporalis: nasci em̃ est velut quidam motus rei nõ extantis, antequam nascatur, id agens beneficio natiuitatis, ut sit: sed Christus ab æterno fuit: ergo non potuit temporaliter nasci.

¶ 2. Præ. Illud, quod est in se p-

biectio attribuitur natiuitas, & simile quid est videre in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam ex modo significandi probatur.

¶ Secunda conclusio probatur primo: terminus natiuitatis est forma, ergo natura: antecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis est forma. Consequencia probatur, quia natura significatur per modum formæ. Confirmatur secundo, quia natiuitas dicitur via in naturam, ex 2. Physico. & exponitur, quia intentio nature ad formam, seu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, qd natura non solum se habet, vt terminus in denominando ipsam natiuitatem (à terminis enim denominatur generationes) sed & secundum rem natura habet terminum rationem, quoniam ad naturam terminatur secundum rem generatio, & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione nature viuentis generatione v via in naturam, ad quam tendit.

attribuenda sunt due
natiuitates &c. Antec-
cedens ex fide. Confe-
quentia probat, quia
natura se habet ad na-
tiuitatem ut terminus
ad motum, motus au-
tem diuersificatur. se-
cundum diuersitatem ter-
minorum 5. Phyl.
Ex hoc enim manife-
ste sequitur qd diuer-
tas naturarū termina-
tum, inferat diuersas
natiuitates, ac p hoc
duæ naturæ inferunt
duas natiuitates.
¶ In responsione ad
vltimum habes in li-
tera satisfactione ad
rem ad formam in-
feras, quod bis exi-
git interruptione me-
suræ ante primum a-
ctum & secundū re-
spondere cupis, dicit
q est verum, si pri-
mus & secundus actus
mensurantur mensura
durationis vnus ratio-
nis, puta q tempus sit
vniuersale, mensura, aut
æternitas sit vniuersale
mensura. Oportet. n.
interrupto tempore cur-
re, qui bis currit in
tempore, & similiter
oporteret interrupta
æternitate nasci, qui
bis in æternitate di-
cederet natus. Sed di-
uersitatem rationū exi-
stentis mensuris, a-
ctus (puta intellectio-
nis, volitionis, natiui-
tatis, dum una intelle-
ctio aliter est in æ-
ternitate, & altera in
tempore, & sic de al-
iis) potest dici, q ille
bis intellexit lapidē
semel in æternitate,
& semel in tempore
abique æternitatis in-
tempore: & ratio
in litera assignatur,
quia plus differunt et
ut mensuræ duratio-
nis æternitatis & tem-
poris, quam duo tem-
pora interrupta, puta
hodie, & post, cras.
Non oportet igit nati-
uitatem Christi diui-
nam, interruptionem
habere respectu nati-
uitatis Christi humanæ,
ad hoc ut Christus ue-
re dicatur bis natus,
quia plus distat men-
sura diuine natiuita-
tis a mensura humanæ
natiuitatis, quam si
vna fuisset ante mille
annos, & alia hodie.

¶ Super Questionis
vigesime quinte. Ar-
ticulum tertium.

Tullius, an beata
Virgo vere possit
dici mater Christi.
¶ In corpore una co-

fectum, natiuitate non indiget: A
sed persona filij Dei ab æterno
fuit perfecta. non ergo indiget
temporali natiuitate, & ita vñ q
non sit temporaliter natus.
¶ 3 Præter. Natiuitas proprie per-
sonæ cōuenit: sed in Christo est
vna tantū persona. ergo in Chri-
sto est tantum vna natiuitas.
¶ 4 Præter. Quod duabus natiuita-
tibus nascitur, bis nascitur: sed
hæc videtur esse falsa, Chrs est
bis natus, q natiuitas eius, qua
de patre est natus, interruptio-
nem non patitur, cum sit æter-
na: quod tamen requiritur ad
hoc aduerbium bis: ille enim di-
citur bis currere, qui cum inter-
ruptione currit. ergo videtur, q
in Christo non sit ponenda du-
plex natiuitas.

SED CONTRA est, quod Da-
mascenus * dicit in 3. lib. confi-
temur duas Christi natiuitates,
vnam quæ est ex patre æternam,
& vnam, quæ est in vltimis tem-
poribus propter nos.

RESPON. Dicendum, quod C
(sicut dictum est *) natura com-
paratur ad natiuitatem, sicut ter-
minus ad motum, uel mutatio-
nem. Motus autem diuersifica-
tur, secundum diuersitatem ter-
minorum, vt patet per Philoso-
phum in 5. Physicor. * In Chri-
sto autem sunt duæ naturæ, diui-
na scilicet, & humana: quarum
vnam accepit ab æterno patre,
alteram accepit temporaliter a
matre: & ideo necesse est attri-
buere Christo duas natiuitates,
vnam qua æternaliter natus est
a patre, aliam, qua temporaliter
natus est a matre.

AD PRIMVM ergo dicen-
dam, quod hæc fuit obiectio cu-
iusdam Feliciani heretici, quam
Augu. * in libro contra Felicia-
num sic soluit, Fingamus, inq,
sicut pleriq; volunt, esse in mun-
do animam generalem, quæ sic
ineffabili motu femina cuncta
viuificet, ut non sit concreta cū
genitis, sed uitam præstet ipsa gi-
gnendis: nempe cum hæc in vte-
rum, passibilem materiam ad
vsus suos formatura peruenerit,
vnam facit secum esse personā
eius rei, quam non eandem cō-
stat habere substantiam: & sit
operante anima, & patiente ma-
teria, ex duabus substantijs vnus
homo. Sicque animam nasci fa-
temur ex vtero, non quia ante-
quam nasceretur, quātum ad se
attinet, ipsa penitus non fuisset:
sic ergo, immo sublimius natus

est de matre filius Dei secundū
hominem, eo pacto quo cum
corpore nasci docetur, & ani-
mus: nō quia vtriusq; sit una sub-
stantia, sed quia ex utraq; sit una
persona. Non tamen ab initio
carnis incipisse dicimus Dei fi-
lium, ne temporalem credat ali-
quis deitatem, non ab æterno fi-
lij Dei nouimus carnem, ne nō
veritatē humani corporis; sed
quandam eum suscepisse pute-
mus imaginem.

AD SECUNDVM dicendum,
q hæc * fuit ratio Nestorij, quā
soluit Cyrillus in quadam epi-
stola dicens, Nō dicimus, quod
filius Dei indiguerit necessario
ppter se secūda natiuitate post
eam, quæ ex Patre est: est enim
satum & inductum existētem
ante omnia sæcula, & consempi-
ternū patri indigere dicere ini-
tio, ut sit secundo. Quoniam au-
tem propter nos, & propter no-
stram salutem vniens sibi secun-
dum substantiam, quod est hu-
manum processit ex muliere,
ob hoc dicit nasci naturaliter.

AD TERTIVM dicendum, q
natiuitas est personæ, ut subiecti,
naturæ autem, ut termini. Possi-
bile est autem uni subiecto plu-
res transmutationes inesse, quas
tamen necesse est secundum ter-
minos variari: quod tamen nō
dicimus, quasi æterna natiuitas
sit transmutatio aut motus, sed
quia significatur per modū mu-
tationis, aut motus.

AD QUARTVM dicendum,
quod Christus potest dici bis na-
tus, secundum duas natiuitates:
sicut enim dicitur bis currere, q
currit duobus temporibus, ita
potest dici bis nasci, qui semel
nascitur æternitate, & semel in
tempore, quia æternitas & tem-
pus multo magis differunt quā
duo tempora, cum tū vtrumq;
designet mensuram durationis.

ARTICVLVS III.

Vtrum secundum temporalem Christi
natiuitatem, beata Virgo possit
dici mater Dei.

AD TERTIVM sic procedit.
¶ Vñ qm temporale natiui-
tatem Christi, beata Virgo non possit dici mater
eius: ut enim supra dictum est, * beata Virgo Maria
nihil actiue in generatione Christi operata est, sed
solum materiam ministravit: sed hoc non uideretur
sufficere ad rationem matris, alioquin lignum dice-
retur esse mater lecti aut scāni. ergo uideretur quod
beata Virgo non possit dici mater Christi.
1 cteria S. Thomæ Q 2

clusio, beata uirgo est
uere mater Christi.
Probatur, Corpus
Christi non est de ce-
lo allatum, sed de uir-
gine matre sumptū,
& ex purissimis san-
guinibus eius forma-
tum. ergo beata uirgo
est uere mater Christi.
Antecedens quo ad
primā partem ex opo-
posita hæresi Valenti-
ni patet, quo ad reli-
quas patet ex antedi-
ctis. Cōsequētia p-
batur, quia hoc solum
requiritur ad rationē
matris.

¶ Circa probationē
hanc dubiū nouitio-
rum occurrit, quia ap-
paret uitium petiti-
onis principij in ea, dū
assumitur quod corp
Christi sumptum est
ex Virgine matre, nā
probandum erat, q il-
la mulier esset mater.
Nec ualet dicere, q
assumit corpus Chri-
sti sumptum ex ma-
tre, & concluditur,
Christi esse matrem:
quoniam tota questio
de Christo est ratio-
ne corporis, an sit bea-
ta Virgo mater eius,
& in unam ueritatem
questionem, an uere
corporis, an Christi bea-
ta Virgo sit mater.

¶ Ad hoc dicit, quod
ly ex matre, in præ-
missis assumptū hre-
tici causā assumptū
est, ut uno uocabulo
exprimeretur modus,
quo corpus Christi su-
ptum est ex beata uir-
gine, ac si dixisset,
Corpus Christi sum-
ptum est ex beata uir-
gine in loco natu. ali
generationis, & per
operationem natura-
lem mulieris ad con-
ceptionem & ex ma-
teria naturali, quam
explicauit subdendo,
Et ex purissimis san-
guinibus &c. ubi patet
nullā incidere sus-
picionem petitionis
principij.

¶ In respon. ad tertiu,
aduerte ad crebrā re-
petitionē nō necessa-
rij cōcursus femini-
s muliebris ad gñonē,
& intellige Auctore
non

In Concl.
Calec actio.
nc. In epi-
stola Nestorij,
circa med.

3d. 3. q. 2. ar.
1. & 2. & di.
4. q. 2. ar. 2. &
4. cont. c. 35.
& c. 34. & 44
& oppi. 3. c.
23. q. 8. 230.
& 236. c. 1.
c. 10. q. 1. 2.
ar. 4.